

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH

z dnia 1 marca 1945 r.

w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Na podstawie art. 8 i 20 dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r., o przeprowadzeniu reformy rolnej, w brzmieniu obwieszczenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 18 stycznia 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 13), zarządzam, co następuje:

§ 1. Przytoczone w przepisach rozporządzenia niniejszego artykuły odnoszą się do dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. Nr 3, poz. 13, z 1945 r.), paragrafy zaś dotyczą niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Za gospodarstwa karłowate uważa się gospodarstwa o powierzchni poniżej 2 ha, za gospodarstwa małorolne gospodarstwa od 2—5 ha, za gospodarstwa zaś średniorolne, uprawnione do korzystania z reformy rolnej uważa się gospodarstwa od 5—10 ha użytków rolnych, których posiadacze obarczeni są liczną rodziną.

§ 3. Za bezrolnych robotników i pracowników rolnych oraz drobnych dzierżawców uważa się osoby, które prowadzą samodzielne gospodarstwa, a praca na roli stanowi ich wód i główne źródło utrzymania.

§ 4. Za użytki rolne uważa się grunty orne, łąki, pastwiska, ogródy warzywne i owocowe.

§ 5. (1) Orzekanie w sprawach, czy dana nieruchomość podpada pod działanie przepisów art. 2 ust. (1) pkt e) należy w I instancji do kompetencji wojewódzkich urzędów ziemskich.

(2) Od decyzji wojewódzkiego urzędu ziemskiego służy stronom prawo odwołania za pośrednictwem tegoż urzędu w ciągu dni 7, licząc od dnia następnego po doręczeniu decyzji, do Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 6. Strona, ubiegająca się o uznanie, że dana nieruchomość jest wyłączona spod działania postanowień zawartych w art. 2 ust. (1) pkt e), winna przedłożyć wojewódzkiemu urzędowi ziemskiemu dowody, stwierdzające dokładny obszar tej nieruchomości z wyszczególnieniem użytków każdego rodzaju, a w braku takich dowodów zwrócić się do wojewódzkiego urzędu ziemskiego o sporządzenie dowodów pomiarowych na swój koszt.

§ 7. Nie podpadają pod postanowienia zawarte w art. 2 ust. (1) pkt e) grunty:

- a) drobnych dzierżawców rolnych, do których ma zastosowanie ustawa z dnia 18 marca 1932 r. o wykupie gruntów, podlegających ustawie w przedmiocie ochrony drobnych dzierżawców rolnych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 307),
- b) nabywców z parcelacji, o ile łączny obszar gruntów stanowiących ich włas-

ność nie przekracza norm wskazanych w art. 2 ust. (1) pkt e).

§ 8. Majątki przejmuje się wraz z wszelkimi aktywami. Długi niehipotekowane nie obciążają Skarbu Państwa z wyjątkiem należności za prace dokonane na rzecz majątku.

§ 9. Pełnomocnicy delegowani w myśl art. 7 powierzą tymczasowy zarząd poszczególnych obiektów, podlegających parcelacji, fałchowym siłom rolniczym, które przy pomocy komitetów folwarcznych obejmą i zabezpieczą całość przejętego mienia.

§ 10. (1) Przejęcia majątków dokonują upoważnieni przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych pełnomocnicy, wojewódzkie lub powiatowe urzędy ziemskie.

(2) Przejęcie odbywa się przez protokółarny spis objętych nieruchomości wraz z inwentarzem.

(3) Protokół sporządzić należy w 4 jednostronnych egzemplarzach, podpisuje zaś go właściwy organ przejmujący (ust. (1), tymczasowy zarządca i przewodniczący komitetu folwarcznego.

(4) Po zakończeniu czynności wskazanych w ust. (1) i (2) protokoły z przejęcia majątku winny być bezzwłocznie przekazane:

- 1) miejscowemu zarządowi majątku,
- 2) powiatowemu urzędowi ziemskiemu,
- 3) wojewódzkiemu urzędowi ziemskiemu,
- 4) Ministerstwu Rolnictwa i Reform Rolnych.

§ 11. (1) Przejęciu od właścicieli ziemskich nie podlegają:

- a) przedmioty służące do osobistego użytku właściciela przejmowanego majątku i członków jego rodziny jak np. ubrania, obuwie, pościel, biżuteria, meble, naczynia kuchenne i t. p., nie mające związku z prowadzeniem gospodarstwa rolnego oraz jeżeli nie posiadają wartości naukowej, artystycznej lub muzealnej,
- b) zapasy artykułów spiżarni domowej,
- c) zwierzęta i ptaki pokojowe.

(2) Przejęciu od dzierżawców majątków ziemskich nie podlegają:

- a) wszelkie przedmioty stanowiące osobistą własność dzierżawcy i jego rodziny,
- b) inwentarz żywy i martwy stanowiący własność dzierżawców, przy czym ilość ta musi być udowodniona dokumentami,
- c) część zbiorów z ostatniego roku gospodarczego niezbędna do zaspokojenia potrzeb własnych dzierżawcy i jego rodziny oraz należności za pracę robotników rolnych.

(3) W razie nieobecności właścicieli ziemskich lub dzierżawców organa powołane do przejęcia majątków ziemskich zobowiązane są do sporządzenia spisu oraz zabezpieczenia ich mienia nie podlegającego przejęciu na rzecz Skarbu Państwa (ust. (1) i (2).

§ 12. Wpis prawa własności na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości ziemskich wymienionych w art. 2, ust. (1) nastąpi na wniosek właściwego wojewódzkiego urzędu ziemskiego.

§ 13. (1) Pełnomocników powiatowych dla spraw reformy rolnej oraz ich zastępców mianuje Minister Rolnictwa i Reform Rolnych na wniosek pełnomocnika wojewódzkiego, przedstawiony w porozumieniu z przewodniczącym wojewódzkiej rady narodowej.

(2) Pełnomocników gminnych mianuje pełnomocnik powiatowy w porozumieniu z przewodniczącym powiatowej rady narodowej.

(3) Pełnomocnikiem oraz zastępcą pełnomocnika (wojewódzkiego, powiatowego, gminnego) winna być mianowana osoba obznajmiona ze strukturą rolną tych terenów, na które zostaje delegowana.

§ 14. Zadaniem pełnomocników dla spraw reformy rolnej jest zabezpieczenie majątków przejętych na cele reformy rolnej oraz dbanie o szybkie i prawidłowe jej wykonanie.

§ 15. Gminna komisja reformy rolnej składa się z gminnego pełnomocnika reformy rolnej jako przewodniczącego oraz z delegatów gromad po 2 z każdej, wybranych na ogólnym zebraniu wszystkich uprawnionych do korzystania z reformy rolnej, stosownie do przepisów art. 1, ust. (2) pkt a) i b).

§ 16. Pełnomocnicy powiatowi sprawują ciągłą kontrolę nad działalnością pełnomocników gminnych, gminnych komisji reformy rolnej i komisji podziału ziemi.

§ 17. Pełnomocnicy powiatowi przy współudziale powiatowych urzędów ziemskich sporządzą spisy przejętych majątków ziemskich z uwzględnieniem powierzchni i rodzaju użytków rolnych.

§ 18. Pełnomocnik powiatowy w porozumieniu z powiatowym urzędem ziemskim ogłosi w każdej gminie wykaz imienny majątków lub ich części, wyłączonych spod parcelacji w trybie przepisu art. 15.

§ 19. Pełnomocnik powiatowy, po wykonaniu czynności przewidzianych w § 17 i 18, ustali po porozumieniu z poszczególnymi gminnymi komisjami reformy rolnej plan podziału posiadanego zapasu ziemi pomiędzy poszczególne gromady.

§ 20. (1) Po dokonaniu czynności przewidzianych w § 19 pełnomocnik gminny przeprowadzi na ogólnym zebraniu uprawnionych w danej gromadzie do korzystania z reformy rolnej wybór komisji podziału ziemi z osobna dla każdej nieruchomości podlegającej parcelacji.

(2) Komisja podziału ziemi składa się z przewodniczącego, jego zastępcy oraz 5 członków, w tym 2 przedstawicieli robotników rolnych.

§ 21. Oprócz spisu dokonanego przez gminną komisję reformy rolnej, stosownie do przepisów art. 9, pełnomocnik gminny w porozumieniu z komisją podziału ziemi sporządzi spis wszystkich uprawnionych do uczestniczenia w podziale ziemi danego majątku z wyszczególnieniem dla każdego z nich posiadanego przez niego obszaru ogólnego i obszaru użytków rolnych oraz ilości członków rodziny.

§ 22. (1) Projekt podziału ziemi opracuje komisja podziału ziemi, projekt zaś podziału inwentarza gminna komisja reformy rolnej, przy czym czynności te winny być dokonane przy fachowym udziale instruktorów rolnictwa.

(2) Wdowy i sieroty, pozostałe po poległych żołnierzach Wojska Polskiego oraz po uczestnikach walk partyzanckich o Polskę demokratyczną, korzystają z dobrodziejstwa reformy rolnej na równi z osobami, wymienionymi w art. 10 ust. (2).

§ 23. Przy opracowaniu projektu podziału ziemi komisje kierują się wysokością posiadanej zapasu ziemi, wielkością gospodarstw uprawnionych do nadziału ziemi oraz zasadą, ażeby wszystkie kategorie uprawnionych t. j. bezrolni, właściciele gospodarstw karłowatych oraz małorolni i średniorolni z liczną rodziną byli nadzieleni ziemią.

§ 24. Przy podziale inwentarza żywego należy pojedynczym gospodarstwom przydzielać nie więcej jak 1 konia lub 1 krowę.

§ 25. (1) Podziałowi nie podlegają:

I. Z inwentarza martwego:

- a) urządzenia kuźni, stolarni, pracowni rymarskich, sprzęt strażacki i t. p.,
- b) maszyny rolnicze, które nie mogą być racjonalnie wykorzystane w jednostkowych gospodarstwach włościańskich, jak traktory, młocarnie, siewniki wielorzędne, bukowniki, tryjery i t. p.,
- c) samochody ciężarowe, osobowe oraz wszelkie powozy.

II. Z inwentarza żywego:

1) inwentarz zarodowy, a mianowicie:

- a) licencjonowane: ogiery, buhaje, knury, tryki oraz capy,

b) klacze zapisane do ksiąg stadnych Związku Hodowców Koni,

c) zapisane do ksiąg hodowlanych: krowy, świnie, owce oraz kozy,

d) cały przychówek wszystkich gatunków zwierząt po rodzicach, zapisanych do ksiąg hodowlanych lub stadnych;

2) specjalne kultury hodowlane, jak drób rasowy oraz pszczoły i jedwabniki.

(2) W braku dowodów, stwierdzających wartość hodowlaną zwierząt, powiatowy pełnomocnik dla spraw reformy rolnej powinien zasięgnąć opinii instruktora hodowlanego, a w braku tegoż agronoma powiatowego lub gminnego.

(3) Z podziału wyłącza się również wszelkie zapasy produktów rolnych.

§ 26. Za całość i nienaruszalność pozostałego w majątkach parcelowanych żywego i martwego inwentarza, nie podlegającego podziałowi, oraz zapasów produktów rolnych (§ 25 ust. (1) i (3)) odpowiada pełnomocnik powiatowy dla spraw reformy rolnej.

§ 27. Projekt podziału ziemi i inwentarza winien być podany do wiadomości i rozpatrzony na ogólnym zebraniu uprawnionych do korzystania z reformy rolnej (§ 20 ust. (1)).

§ 28. W wypadkach, gdy w sprawie podziału ziemi nie dojdzie do porozumienia, decyduje ostatecznie pełnomocnik powiatowy.

§ 29. Projekt podziału ziemi i inwentarza zatwierdza pełnomocnik powiatowy po zasięgnięciu opinii komisarza ziemskiego oraz mierniczego, którzy są fachowymi doradcami przy układaniu projektu podziału ziemi i inwentarza.

§ 30. Projekt podziału ziemi podpisują członkowie komisji podziału ziemi, pełnomocnik gminny, komisarz ziemski i mierniczy.

§ 31. (1) Faktycznego podziału ziemi według zatwierdzonego projektu podziału (§ 29) dokonają mierniczy, wydelegowani przez powiatowy urząd ziemski.

(2) W wypadkach braku odpowiedniej ilości mierniczych dla dokonania podziału ziemi (ust. (1)), faktyczny podział może być przeprowadzony prowizorycznie na gruncie przez komisję podziału ziemi pod ogólną kontrolą mierniczego.

§ 32. Faktyczny podział ziemi przeprowadzony na gruncie (§ 31) może być przez komisję podziału ziemi zmieniony jedynie po uzyskaniu na to zgody wojewódzkiego urzędu ziemskiego, udzielonej w porozumieniu z pełnomocnikiem wojewódzkim.

§ 33. (1) Po zatwierdzeniu projektu zgodnie z § 29 oraz po wydzieleniu działek na

gruncie i podziale inwentarza pełnomocnik powiatowy z komisarzem ziemskim wprowadzą nabywców w posiadanie ziemi oraz wręczą nabywcom dokument nadania ziemi i inwentarza z podpisem pełnomocnika i komisarza ziemskiego.

(2) Dokument nadania stanowi tytuł własności nadanej działki i jest podstawą dla dokonania wpisu prawa własności w księgach hipotecznych.

§ 34. Powiatowe urzędy ziemskie powołują dla oszacowania przydzielonych działek i inwentarza dla każdej gminy z osobną komisję klasyfikacyjno-szacunkową.

§ 35. (1) Komisja klasyfikacyjno-szacunkowa składa się z przewodniczącego, który winien posiadać wykształcenie rolnicze oraz mierniczego, wyznaczonych przez powiatowy urząd ziemski i dwóch delegatów gminnej komisji reformy rolnej. W razie równości głosów przy podejmowaniu uchwał przez komisję, rozstrzyga głos przewodniczącego.

(2) Członkowie komisji wyznaczeni przez powiatowy urząd ziemski mogą wchodzić równocześnie w skład kilku komisji.

§ 36. Należność za przydzielony inwentarz żywy i martwy, po przeliczeniu na sumę pieniężną według cen ustalonych w instrukcji Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, zalicza się danemu gospodarstwu jako pożyczkę, przy czym stosuje się odpowiednio postanowienia art. 14 ust. (2) i (3).

§ 37. (1) Komisja klasyfikacyjno-szacunkowa po klasyfikacji i oszacowaniu działek i inwentarza sporządza protokół z dokonanych czynności.

(2) Protokół winien zawierać: rejestr pomiarowo-szacunkowy, wykaz nabywców i należności za inwentarz żywy i martwy oraz szkic rozparcelowanych gruntów z naniesioną klasyfikacją.

§ 38. Po dokonaniu czynności wyszczególnionych w § 37 powiatowy urząd ziemski wyda decyzję w przedmiocie klasyfikacji i szacunku i opublikuje ją przez wywieszenie na widocznym miejscu w lokalu zarządu gminy lub też gmin, na obszarze których położony jest parcelowany majątek oraz we właściwym powiatowym urzędzie ziemskim.

§ 39. Ogłoszenie decyzji (§ 38) winno być wywieszone przez dni 7, po upływie zaś tego terminu decyzję uważa się za doręczoną wszystkim stronom i osobom zainteresowanym.

O dacie wywieszenia decyzji przełożony gminy powiadamia bezzwłocznie powiatowy urząd ziemski.

§ 40. Stronom i osobom zainteresowanym przysługuje prawo odwołania się od de-

cyzji powiatowego urzędu ziemskiego (§ 38) do wojewódzkiego urzędu ziemskiego za pośrednictwem powiatowego urzędu ziemskiego w ciągu 7 dni po upływie terminu określonego w § 39.

§ 41. (1) Po upływie terminu określonego na wniesienie odwołania powiatowy urząd ziemski przekaże bezzwłocznie cały operat parcelacyjny wraz z wniesionymi odwołaniami wojewódzkiemu urzędowi ziemskiemu.

(2) Wojewódzki urząd ziemski po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego pełnomocnika dla spraw reformy rolnej wyda ostateczną decyzję.

§ 42. Do składania wniosków o wyłączenie w trybie przepisu art. 15 uprawnione są władze państwowe, samorządy terytorialne i gospodarcze oraz zrzeszenia rolnicze. Wnioski te wojewódzki urząd ziemski po zaopiniowaniu przez wojewódzką radę narodową przedkłada Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych do decyzji.

§ 43. Przy opracowywaniu wniosków o wyłączenie w trybie przepisu art. 15 należy uwzględnić istotne potrzeby kultury rolnej, a w szczególności potrzeby nasiennictwa, doświadczalnictwa rolniczego, hodowli zwierząt, ogrodnictwa kultur specjalnych oraz czy obiekt mający być wyłączony posiada dogodne warunki komunikacyjne, glebowe, niezbędne zabudowania i urządzenia gospodarcze.

§ 44. Nie podlegają podziałowi:

1) ziemie na zniesienie enklaw i półenklaw leśnych do 50 ha,

2) specjalne kultury jak: szkółki leśne, szkółki drzew owocowych, sady, inspekta, cieplarnie, parki, plantacje wikliny, plantacje roślin lekarskich, chmielniki, pasieki, tereny łowieckie zwierząt futerkowych, wody otwarte i zamknięte i t. p.,

3) zabudowania dworskie i przemysłowe,

4) zabytki historyczne, architektoniczne i osobliwości przyrody,

5) tereny, na których są kamieniołomy lub kopalnie minerałów użytecznych, o ile są eksploatowane lub o ile eksploatacja ich została czasowo zaniechana,

6) tereny, na których znajdują się źródła mineralne,

7) grunty objęte nadaniami górniczymi i przemysłowymi,

8) a) grunty zajęte pod rowy, kanały i wały oraz obustronne przylegające pasy o szerokości 1 m od strony zewnętrznej wału,

b) przy stawach rybnych opadowych pasy szerokości 2 m, przylegające do granicy zalewu terenu przy największym spiętrzeniu,

- e) przy groblach stawowych zewnętrznych, pasy o szerokości 4 m,
- d) grunty zajęte pod objekty melioracyjne, jak śluzy, stacje przepompowań i t. p. wraz z niezbędnymi technicznie gruntami przyległymi,
- e) ośrodki melioracyjne o charakterze doświadczalnym w dziedzinie uprawy łąk, torfowisk i t. p.

§ 45. (1) Pełnomocnicy oraz komisje podziału ziemi winny przy opracowywaniu projektów podziału ziemi wydzielić i zabezpieczyć odpowiednie ośrodki na cele szkolnictwa rolniczego, a mianowicie:

dla gminnych szkół rolniczych od 5 — 10 ha,

dla powiatowych szkół rolniczych od 30 — 50 ha,

dla liceów i szkół specjalnych od 50 — 80 ha użytków rolnych.

(2) W wypadku gdy na terenie danej gminy niema nieruchomości ziemskiej podlegającej parcelacji, należy dla gminnej szkoły rolniczej zarezerwować działkę wraz z inwentarzami w sąsiedniej gminie.

§ 46. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Rolnictwa

i Reform Rolnych: *Edward Bertold*